

Quo vadis, Domine?

avslutande PM i kursen Församlingsutveckling
Teologiska Högskolan Stockholm, 2004 – 2005

Robert Södertun

INNEHÅLL sid.

Förord	3
1. Rädslor och rationellt tänkande	4
2. Församlingen – synlig eller osynlig?	5
3. Kyrkan idag	6
4. Att överbygga kulturklyftor	8
5. Hur kyrkor växer	9
6. En församling utöver det vanliga	9
7. Det myckna bokskrivandet	10
8. Vad som måste sägas till sist	12

Förord

Framsidas illustration är inscannad från boken Quo Vadis av den polske författaren och nobelpristagaren Henryk Sienkiewicz. Illustrationen är gjord av Tofani.

Det handlar om aposteln Petrus som är på flykt från Rom och på vägen möter sin Herre och Mästare. Petrus känner igen honom och frågar: "Quo vadis, Domine?", "Vart går du, Herre?"

Kristus säger att han är på väg till Rom för att korsfästas för andra gången eftersom Petrus övergett Herrens folk.

Denna bild och tanke vill jag inleda detta PM med. Det handlar om rädslor och det handlar om rationellt tänkande. Det handlar också om svårigheten att hålla ut och hålla fast vid befallningar och

löften som Herren gett i anslutning till Kyrkans uppdrag.

I ett inledande kapitel vill jag beskriva dessa tankar och teser för att i följande kapitel göra ett försök att sammanfatta intrycken från kursen i Församlingsutveckling. Till det som litteraturstudier, föreläsningar och studieresan till Chicago har gett vill jag också foga egna tankar och erfarenheter. Tankarna kring rädslor och rationellt tänkande kommer att dyka upp då och då i texten, likt en irriterande "gubben i lådan" som hela tiden dyker upp och vill ha bekräftelse. Detta PM har inte ambitionen att vara heltäckande men ändå att uttrycka en tanke och en ståndpunkt.

Ramlösa i maj 2005, Robert Södertun

1. Rädslor och rationellt tänkande

Handlingen i boken Quo Vadis utspelar sig i Rom under kejsare Neros regeringstid runt år 60 – 64 e. Kr. Församlingen levde under stark förföljelse och stundom tvingades man leva i katakomberna i Roms undre värld. Vissa tider hade man inte tillgång till dopvatten. Man ”döpte” då genom att rita korstecknet i pannan på dopkandidaten. I vissa avseenden var man alltså väldigt kreativ då det gällde att fullfölja missionsuppdraget.

Nu hade Petrus fått rådet att lämna Rom därför att det var för farligt för honom att stanna där. Inget fick ju hända med honom som Kristus skulle bygga sin kyrka på. Om Petrus dog skulle ju klippan vara borta, raserad. Alltså gav sig Petrus iväg, på flykt. Han tog med sig lärjungen Nazarius.

Under dagen mötte Petrus sin mästare Jesus i en syn. Nazarius såg ingenting. Jesus lät Petrus förstå att eftersom Petrus hade övergett församlingen i Rom så måste Jesus gå dit och låta sig korsfästas en andra gång. Detta blev en väckarklocka för Petrus som genast återvände till Rom.

Det som styrde Petrus och hans rådgivare där i Rom kallar jag för rädslor och rationellt tänkande. Dessa två, har jag erfarit, går ofta hand i hand. Man är rädd för något och konstruerar därför rationella argument som blir vägledande för ens handlande.

Man kan vara rädd för människor och man kan vara rädd för Gud. Det rationella tänkandet hänger också ihop med en materialistisk världsbild där Gud är frånvarande, och om han kommer in i bilden

så blir han ett hot mot världsbilden och det liv som formats av den. De rationella tankarna och argumenten skjuter Gud åt sidan och livet kan fortsätta som vanligt.

Det var så Petrus gjorde också när han menade att Jesus inte fick låta sig tillfångatas och dödas. Matt 16:22-23 *Petrus tog honom då avsides och började förebrå honom och sade: ”Må Gud bevara dig, Herre. Något sådant skall aldrig hända dig.” Men Jesus vände sig om och sade till Petrus: ”Håll dig på din plats, Satan. Du vill få mig på fall, för dina tankar är inte Guds utan människors.*

Församlingen idag lever i olika spänningsfält. Ett sådant spänningsfält är t.ex. mellan Guds kallelse till församlingen och den enskilde kristne å ena sidan och å andra sidan en postmodern värld där Gud inte ens är frånvarande för han finns inte. Det fanns en tid i Sverige då samhället styrdes i Guds namn och alla normer hade sin utgångspunkt i Gud och Guds Ord. Idag är samhället nästan utan gemensamma normer. De som finns kvar tillerkänns inte sitt ursprung i Guds Ord. Individerna är i centrum, inte familjen och inte andra grupper. Det som är rätt för en person kan vara fel för en annan och det ses som positivt och riktigt. Sanningen är relativ. Ständigt tvingas församlingen ta ställning och välja sida i detta spänningsfält.

Det som då sker är att församlingen, eller den enskilde kristne, måste bestämma sig för ett förhållningssätt. Är det Guds Ord som gäller eller är det dagens normer/normlöshet? Det blir frestande att säga som ormen i 1 Mos 3: *Skulle då Gud ha sagt ...?* Här sätts den kristna tron

ständig på prov. Församlingen har vant sig vid ett rationellt tänkande och frestas lyssna till sin rädsla i stället för Guds Ord. Det kan vara rädsla för människor utanför församlingen. Man vill inte framstå som ett UFO och man vill inte framstå som naiv eller fundamentalistisk. Det kan vara rädsla för människor i församlingen. I kärlekens namn vill man inte briljera med en stor tro, man vill inte med sitt leverne få andra att framstå som mindre troende etc. Det kan också vara rädsla för Gud. Genom att leva utifrån Ordet riskerar man att förlora kontrollen över sitt liv, och vem vet vad Gud hittar på.

Det är lätt att hitta argument för att inte följa Guds Ord. Dessa argument är logiska och rationella och har sin plats i ett modernt västerländskt samhälle. Så samverkar rädslorna och det rationella tänkandet till att göra församlingen till något annat än vad Gud tänkt.

Dessa rädslor är, enligt min erfarenhet, en oerhört stor faktor när det gäller församlingens känsla av misslyckande och sätt att välja väg i olika sammanhang.

2. Församlingen – synlig eller osynlig?

Jag har i den här kursen fångat upp två spår som båda berör Guds hela församling på jorden men också varje lokal församling: hur formar vi en gemenskap där medlemmarna kan mogna och växa som kristna och hur utför vi vårt missionsuppdrag i en värld som inte längre har kontakt med den kristna begrepps- världen?

Kanske de båda spåren går intimt

sammans hand i hand – men kanske ändå inte i alla lägen. Åtminstone finns det företeelser och sammanhang som har tyngdpunkten mer i det ena av de två spåren. Ibland kan man också tydligt se sambandet mellan de två – hälsan i den inre kretsen påverkar möjligheterna att nå ut med evangeliet.

T.ex. skriver Hopewell om människor som är besvärade och generade över sin församling (Congregation – stories and structures sid.9f). Man har en bild av hur församlingen ser ut, är organiserad, lever ut tron, är from eller inte from etc. Kanske det händer någon oegentlighet som inte har sin plats i ett kristet sammanhang. Detta kan man som omgivning, församlingsledning eller gemenskap hantera på olika sätt. Man kan fly problematiken genom att säga att egentligen är Guds församling en osynlig företeelse eller åtminstone är den något annat än sin lokala manifestation. Slutsatsen blir då att den lokala församlingen inte kan vara ett specifikt redskap i Guds hand och man kan inte ställa krav och förväntningar på den eller på någon annan när det gäller arbetet i Guds rike. Man kan också inse att den lokala församlingen är en gemenskap som består av människor som, fastän de är kristna, ändå är just människor med fel och brister. Besvikelser kommer, syndiga gärningar är något som verkligen sker. Ändå är gemenskapen i Jesu namn något speciellt, något som Gud i sin nåd välsignar och använder. Församlingen är något mer än summan av dess medlemmar. Detta är ett spår av många som man kan följa genom den här kursen.

Det ideal som jag ändå har sett före-

språkas är den synliga församlingen med människor som syns och som har en konkret kallelse att göra något i den här världen.

3. Kyrkan idag

Var befinner sig då kyrkan idag? Är den synlig eller osynlig? Är den synlig eller osynlig på ett annat sätt än tidigare i historien? Eldebo beskriver i föreläsningar i mars 2005 kyrkans historia. Olika spår målas upp och man kan ana att spåren löper parallellt och påverkar varandra.

Det ena spåret är olika gestalter som betytt mycket för kyrkans födelse och utveckling i Sverige. Ansgar, Nordens apostel, nämns, Olaus Petri, ortodoxin och pietismen. Sedan kom rörelser som betonade tron som en personlig men inte privat företeelse. Svenska Missionsförbundet och Pingströrelsen är två exempel. Sedan sekulariseringen där det blir skillnad på vardagslivet och kyrkfolkets vanor. Kyrkan blir en främmande plats men en plats för livets olika riter som dop, vigsel och begravning. Människor anser sig inte längre vara kristna och man ser hellre på andra österländska andliga företeelser än att vända tillbaka till kristendomen.

Det andra spåret handlar om hur kyrkan förhåller sig till omvärlden och till sin uppgift. Det blir en utveckling där liturgi är viktigare än predikan, där kyrkan blir ihågkommen när krisen kommer, där präster och pastorer blir naturliga delar av kristeam och där man tänder ljus, lyssnar och kramas i stället för att dela Guds Ord. ”Church is finally and by accident in the Healing Business.”

Det jag frågar mig är: är detta slags ”Healing Business” ett uttryck för den osynliga eller den synliga församlingen? Är prästen/pastorn, i det att han är med i kristeamet, ett uttryck för en synlig levande gemenskap av människor eller är han tjänsteman och avlönad representant för något som i övrigt är tämligen osynligt? Vad jag kan minnas från olika media så uppskattar människor kyrkans närvaro i tider av kris men jag har inte läst om eller hört om människors frälsning i de sammanhangen. I politiska sammanhang talar man om kärnverksamheter, dvs. verksamheter som centrala och viktiga för en förvaltning. Sedan finns det också perifera verksamheter som man kan utföra men som man också kan avvara. Var hamnar verksamheter som krissamtal, barndop, vigsel och begravning? Här får man nog akta sig för att generalisera, men eftersom jag har arbetat både som präst i Svenska Kyrkan och pastor i Svenska Baptistsamfundet och nu i Evangeliska Fosterlandsstiftelsen (EFS) så kan jag ändå av erfarenhet säga att dessa verksamheter skulle kunna vara kärnverksamheter i förhållande till uppdraget från Gud men är det inte särskilt ofta. Alltför ofta har jag upplevt att verksamheterna i fråga betraktas av människor som en tjänst som vi har att utföra, inte för Guds skull utan för traditionens och stämningens skull.

Kyrkan, särskilt Svenska Kyrkan, har alltså hamnat i en situation där man förväntas utföra vissa handlingar på människors uppdrag i stället för på Guds uppdrag. Svenska Kyrkan är emellertid inte ensam i den här situationen. Frikyrkan är mer eller mindre drabbad också, även om

det ibland handlar om andra verksamheter.

Frågan som uppstår hos mig är om dessa verksamheter försvårar arbetet att utföra andra ännu mer centrala kärnverksamheter.

Jag tänker då inte i första hand på tidsperspektivet, att man skulle få för lite tid till att tala om Jesus eller be för människor. Det handlar nog snarare om att ha ambition, ork och vilja att arbeta för människors personliga frälsning. Vår ärkebiskop K.G. Hammar har ju vid ett flertal tillfällen, enligt media, gett uttryck för att evangelisation o.dyl. inte längre är kyrkan kärnverksamhet.

I detta skede av resonemanget återkommer jag till tesen om rädslor och rationellt tänkande. Utifrån ovanstående resonemang kan man dra den slutsatsen att frågan om evangelisation inte handlar om kunnande och metoder utan om vilja. Församlingen, den synliga församlingen, tycks ha tappat kontakten med det liv och den trosvissnet som vi tar emot från Herren Jesus och som, när vi har tillägnat oss det vi fått, känner ett inre tvång att ge vidare. Apg 4:20 *Vi kan inte tåga med vad vi har sett och hört.*

Vad är det då som församlingen är rädd för idag och vilka rationella tankar är det som styr?

Här finns förstås många saker man skulle kunna ta upp. En av dem som jag tänkt på är just rädslan för människor utanför församlingen. Jag tänker på Mittelbergs värdering om att människor behöver kulturell relevans. (Den smittande församlingen s. 48f) De faktorer han tar upp är språket, klädseln, musiken, motiverande

faktorer (som t.ex. att komma till himlen när man dör), kulturella referenspunkter (som t.ex. till bönder på bönders vis, inte lantliga bilder till stadsbor) och vanor (t.ex. vilket klockslag är det naturligt för människor att gå till kyrkan).

Mittelberg konstaterar att våra vänner och grannar lever i en kultur som blir alltmer sekulariserad och mindre kristen. I församlingen använder vi ett språk och utövar ett leverne som människor inte kan relatera till, saker som grundar sig mer på vår smak och tradition än på vad som står i Bibeln. Han konstaterar också att Paulus gärna anpassade sig till olika kulturer och normer för att det skulle hjälpa människorna att lära känna Kristus men han gjorde det aldrig så att hans budskap eller hans egen andliga integritet blev komprometterad.

Idag har vi hamnat i en situation där vi är rädda för att bli färre i församlingen, rädda för att ekonomin inte ska gå ihop, rädda för att få dåligt rykte, rädda för att inte passa in. Här blir vi ofta rationella och ändrar inte bara språket och yttringarna, vi byter också värderingar till "världens" värderingar. Denna anpassning bygger på rädsla och är rationella tankar. Vi känner, som så ofta, att vi måste göra något.

Att byta värderingar och livsstil är att följa minsta motståndets lag. Det blir inte något kraftfullt evangelium kvar. Ljuständning och kramar står sig dock gott.

Paulus skriver ett helt brev (2 Korintierbrevet) om hur han lider och dör dagligen för att andra ska få leva. Han stod på den fasta klippan och lät sig inte rubbas.

Efter hand som tiden går har människorna i församlingen "glömt" hur man

gör och vad man säger. Man har tappat frimodigheten och tron på att löftena bär. Så finns inte längre förmågan hos församlingen att hjälpa andra människor till en frälsande tro. (Även detta påstående är ett uttryck för rationellt tänkande hos mig och ett generaliserande.)

4. Att överbrygga kulturklyftor

En minnesvärd föreläsning hölls också av Jay Phelan i Chicago vid North Park Theological Seminary 2004 10 17. Det var en sammanfattning av boken *Foolishness to the Greek*, skriven av Lesslie Newbigin. Newbigin tar upp frågan om de olika kulturerna. Han säger att kulturen är som luften vi andas. Vi tänker inte på den men den är ett livsvillkor. Kultur både skiljer och förenar.

Att evangelisera innebär alltid att gå över kulturgränser. Det är tvärkulturellt, menar Newbigin enligt Phelan. Sådana gränser kan vara t.ex. tid och rum. Evangeliets ursprung som är i Israel för 2000 år sedan ska vara förstäligt och verksamt i Sverige idag. Dessutom finns det personliga kulturgränser. Vi har alla ”färgade glasögon” utifrån vårt kristna samfund, vår politiska övertygelse, vårt yrke, vår ekonomiska ställning, vår hälsa etc. etc. Därför utmanas inte bara de vi ska nå med evangeliet utan också vi själva i vår egen kultur.

Newbigin menar att det finns två diken att falla i vid mission eller evangelisation. Det ena är att det blir en språkförbistring. Människor förstår inte oss kristna rent språkligt. Vi kanske talar om ”Lammets blod” eller ”återlösningen”.

Det förstår inte ens alla kristna, än mindre de som lever på avstånd från tron och kyrkan. Det andra diket handlar om att vi totalt assimileras, vi och vårt budskap, till den mottagande miljön.

Här menar jag att vi åter igen kan tala om rädslor och rationellt tänkande. Assimilationen kan förstås ske utifrån att vi är omedvetna om processer som äger rum i oss, men det kan också ske därför att det blir enklast för oss själva. Vi sätter vår egen situation och vår image före evangeliets framgång. Det går lätt att hitta bra argument för att låta det ske.

När det gäller språkförbistringen kan man tänka sig att det pga. rädslor är bekvämast att hålla sig till inlärd begrepp, uttryck – sådant som man kanske inte har bearbetat för egen del och inte till fullo förstår.

Newbigin menar att idag saknas ”the big story”, det större sammanhanget. Det finns mest personliga historier, vilket är beskrivet ovan på sidan 5. Min sanning är inte din sanning. Fakta och värderingar ses på olika sätt av olika människor. För en del är ”Kyrka” en gemenskap av människor, för andra är det en högst privat sak. Kyrkan är ett personligt val snarare än en del av sanningen. Av denna anledning, att kyrkan är en privatsak, så minskar lojaliteten till den, menar Newbigin. Dessa tankar går åt samma håll som Eldebos spår genom svensk kristenhets historia.

Newbigin lyfter in sju strategiska åtgärder när det gäller att överbrygga kulturklyftor. De sju är: ”Recovery of eschatology”, ”Recovery of the Christian doctrine of freedom”, ”A declericalized

theology, "Critique of denominationalism" (inte ett samfund men en kyrka), "See through eyes of others", "Courage to believe and proclaim" och "Community of praise".

Dessa sju punkter talar egentligen i en riktning: tron är personlig, församlingen är synlig, mission och evangelisation såväl som andra verksamheter är lekmanbaserade, Jesus är i centrum, fokus är på andra människors frälsning och man är beredd att offra sin egen kultur för det samt till sist, man behöver jobba med sina rädslor och sin frimodighet.

Jay Phelan avslutar sin föreläsning med ett uttryck som sammanfattar: *"Vi söker vägar att 'passa in'. Vi behöver söka vägar att inte 'passa in'."*

5. Hur kyrkor växer

Carl-Erik Sahlberg gjorde en studie om varför kyrkor växer. Han fann nio moment som fanns med i de sammanhang där församlingar och kyrkor växte i antal. Dessa nio moment eller punkter blev sedan verifierade av andra teologer och kyrkohistoriker.

Även dessa nio punkter talar sitt tydliga språk. Tron är personlig men inte privat, gemenskapen är viktig, omsorgen om utomstående och kontakten med "världen" är viktig, bekännelsen och proklamationen är central, bönen och behovet av Anden är uttalad, församlingsstrukturen pekar på lekmanbaserad verksamhet. De nio punkterna fann Sahlberg under sin vistelse i Afrika men punkterna verifierades sedan av bl.a. tyska teologer.

Sahlberg arbetar som präst i Svenska

Kyrkan och är ett exempel på att lekmanbaserad verksamhet är viktig och kan fungera i alla samfund, även där traditionen genom historien varit annorlunda.

Med allt detta sagt av Eldebo, Newbiggin och Sahlberg, vad tycks problemet vara när det gäller församlingsutveckling, församlingstillväxt och människors frälsning? Är det en fråga om metoder och tekniker? Nej, jag kan inte hitta det i dessa framställningar. Däremot återkommer jag till rädslorna och det rationella tänkandet. De punkter som är upptagna i framställningarna ovan uppfordrar till personlig tro på Jesus, en tydlig och synlig gemenskap, en klar kristen bekännelse, ett medvetet sökande och väntande efter Anden etc. Allt detta upplevs lätt som ett hot för den som lever i en bekväm anonym tro. Präster och pastorer behöver släppa ifrån sig uppgifter och hitta nya sätt att vara ledare på. Lekfolket behöver ta till sig dessa uppgifter och gå in i ett ökat engagemang och en tydligare bekännelse samt ha en större kontaktyta med omvärlden avseende just dessa frågor. Annars vet vi ju att kontaktytan redan finns ur andra aspekter.

6. En församling utöver det vanliga

Hösten 2004 besökte kursen i församlingsutveckling en ledarkonferens vid Willow Creek Community Church i South Barrington, Chicago. Konferensen hade namnet "Communicating in Today's Reality". Den var mycket inspirerande med, vad jag förstår, några av USA: s bästa undervisare på området. I stort kan man säga att det handlade om

hur man gör för att kommunicera sitt budskap (evangeliet) till människor med olika livssituation, olika kulturer etc. Någon framhävde de språkliga uttryckens betydelse (Richard Allan Farmer) medan någon annan berättade om hur han med sitt team förberedde söndagens budskap eller arbetade mångkulturellt.

Det blev också en presentation av värd församlingen. Många av oss har lärt känna den sedan tidigare konferenser i Sverige, genom litteratur etc. Det var spännande att få se allt man läst och hört om och det var mycket givande på det personliga planet. Jag blev också inspirerad till nya uttryck i min tjänst som pastor och predikant i en lokal församling i Sverige.

Men Willow Creek-församlingen är något utöver det vanliga. Den har sina förutsättningar att kunna fungera och vara som den är. Vid en ledarkonferens på Åh stiftsgård 2003 med bl.a. Bill Hybels och en del svenska och norska talare framgick till sist att för en norsk luthersk kyrka som lever i förnyelse, vill väckelse och har planterat flera nya församlingar, får man "skala bort" ca 7/8 av det som chicagoförsamlingen förmedlar. Det handlar om att skala bort t.ex. teologiska moment, kulturella faktorer mm. Kvar blir en del som man faktiskt kan arbeta med. Detta gällande den norska lutherska kyrkan.

Trots att jag personligen är fascinerad av Willow Creek och gärna låter mig inspireras och undervisas därifrån och även om många församlingar i Sverige finns med i Willow Creek Association eller Willow Creek Sverige så finns det också

många som är tveksamma till den typen av uttryck för kristen tro och församlingsliv. Kulturerna är för olika och sekulariseringen har tagit ett grepp i Sverige som gör det svårt att knyta an till konceptet i fråga.

Icke desto mindre är jag glad för kännedomen och kunskapen om Willow Creek. Jag har fått mycket för egen del och för min funktion som pastor. Jag tror att det beror på att jag är positiv till väckelsekristendomen, jag är glad för och längtar efter mer av Anden, jag är ekumeniskt sinnad och menar att Gud egentligen bara har en församling. Nu är ju inte alla som jag, lyckligtvis, rädslorna är stora (även hos mig) och man finner bra argument för att slippa ta i allt sådant som t.ex. Willow Creek-församlingen och Bill Hybels presenterar. Präster/pastorer är rädda för att bli berörda, är rädda för att gå in i nya uttrycksformer (vad har hänt med honom/henne?) etc. Man kan också vara rädd för att tappa kontrollen över sitt liv, sin tjänst och "sin" församling. Detta har jag själv sett på nära håll. Men ändå, tack gode Gud för Willow Creek! Vi behöver exempel att matcha oss själva mot. Det gör vi ofta när det gäller Jesus, Paulus m.fl. men de var inga församlingar.

7. Det myckna bokskrivandet

Pred 12:12 *För övrigt, min son, ta varning: det myckna bokskrivandet tar aldrig slut, och flitiga studier gör kroppen trött.* Skämtsamt vill jag knyta an till bibelordet när det gäller kurslitteraturens funktion i ämnet. Jag menar förstås inte att det varit för mycket litteratur, tvärtom, det finns

många fler böcker som kunde varit aktuella. Jag menar nu att den angivna litteraturen har varit god undervisning och inspirerande läsning. Jag har fått många uppslag varav jag redan använt ett par i mitt sammanhang i EFS-kyrkan på Råå.

Jag vill ändå lyfta den här framställningen gällande litteraturen från mitt personliga tillägnande av litteraturen och sätta det hela in under den tes jag driver, om rädslor och rationellt tänkande.

Det jag kan känna mig mest kritisk till när det gäller litteraturen är att de sammanhang som beskriv har helt andra historiska utgångspunkter än de som t.ex. jag står i. Med detta menar jag att Rick Warren har rest till en plats, grundat en lokalförsamling och leder den utifrån de ideal och de tankar som han själv hade från början. Även om han har omprövat och förändrat olika saker så är det ändå han som är historien personifierad i fråga om denna församling. Hur ser det ut i den församlingen när den femte pastorn ska tillträda om kanske 40 – 50 år?

Samma saker kan sägas om boken skriven av Mark Mittelberg som är medlem och ledaransvarig i en församling som fortfarande leds av dess jordiske och mänskliga grundare. Hur ser det ut när Bill Hybels är borta från församlingen sedan 50 år och ”senior pastor” nummer 8 ska tillträda? Finns idealen kvar, är efterkommande pastorer lika disciplinerade, ledarinriktade och affärsinriktade som Hybels?

Vad har hänt i samhället i övrigt i USA om 50 år? Är människorna lika positiva inställda till kyrkan då som nu? Är lika stor procent av befolkningen med i en

lokal församling? Vi vet förstås inte. Det framstår dock med tydlighet att de ideal som kyrka och frikyrka i Sverige hade t.ex. under 1800-talet eller tidigt 1900-tal är kraftigt modifierade.

Jag uppskattar Mittelbergs värderingar och strategier och kan använda mycket av det materialet, jag uppskattar Warrens fokusering på syftet (the purpose) en församlings existens, identitet och uppgift. Jag har fått upp ögonen för mycket och en del kan jag använda.

Men jag, och få av oss, befinner oss i situationer där vi har börjat med ett oskrivet blad och därifrån, med Guds hjälp, har fått börjat skriva vår egen församlings historia och efter hand har fått lägga till fler och fler rollfigurer (medlemmar i funktioner). Vår situation är snarare den att vi har fått ta över ett manus som är långt, som innehåller alltför många spår, som är överstruket och rättat med otydlig och trubbig penna etc., likt en gammal nytestamentlig handskrift där marginalanteckningarna efter tredje avskriften har åkt in i texten och förändrat innehållet. Vi bär på ryggsäckar som är fulla av historia, misslyckanden och lyckanden, konflikter, väckelser, motreaktioner, splittringar och sammanslagningar etc. Jag skulle gärna se att också litteratur utifrån denna situation fanns på litteraturlistan.

Jag vill ge ett exempel på vad jag menar. Rick Warren skriver på sidan 343 om ”Designing Your Strategy”. ”We believe that spiritual growth begins with commitment, is a gradual process, involves developing habits, is measured by five factors, is stimulated by relationships, and requires participation in all five pur-

poses of the church.” Jag kan förstå och hålla med om detta. Men varje medlem som kommit in i Saddleback Church har uppenbarligen accepterat (åtminstone för tillfället och hjälpligt) den kultur, den struktur mm. som församlingen då har haft.

Jag skulle också vilja läsa om svenska exempel på hur man har förändrat och utvecklat gamla församlingar och frikyrkoförsamlingar som har alltför mycket i bagaget. Hur har de gjort sig av med all dödvikt? Hur har de motiverat medlemmar, inte att anta nya ideal utan att överge gamla ideal som inte längre är eller aldrig har varit funktionella i Guds rike? För egen del har jag frågor på just det området. Jag har medlemmar som blir nervösa när jag överger kyrkoårets texter. Just nu gör jag en predikoserie över Sahlbergs nio punkter – mycket inspirerande. De fem första punkterna har på ett förunderligt sätt stämt med kyrkoårets texter och vi har kunnat läsa sådana texter som utgångspunkt för predikan. Men bara det att jag inte har gjort kyrkoårskopplingen nödvändig (nu kommer det inte att stämma så bra i fortsättningen) har gjort en del medlemmar nervösa. Om de inte vill förändring och förnyelse, om de inte kan tänka sig att överge en del tyngande kopplingar med Svenska Kyrkan som kyrkoårets texter, ska jag låta dem gå någon annanstans då? Det vore ju olyckligt om det skulle hända. Ska jag själv gå någon annanstans? Jag har också medlemmar som längtar efter förändring. Jag vet att jag ska börja med dem som är positiva. (Jag förväntar mig inte svar på detta, det var bara ett exempel på en si-

tuation i svensk kristenhet.)

Jag är övertygad om att det går att förändra gamla församlingar och jag är övertygad om att det har skett i flera fall. Finns det litteratur kring det? Kan kyrkohistoriens hjältar och kändisar hjälpa oss på traven?

8. Vad som måste sägas till sist

Jag vill avsluta med att tacka för möjligheten att vara med på kursen i församlingsutveckling. Det har gett mig otroligt mycket att få dela gemenskapen, föreläsningarna, resan, konferensen, studiebesöken med andra kursdeltagare och de lärare och föreläsare som varit med. Både ”here and over there”.

Jag har här uttryckt en del tankar som inte ska uppfattas som kritik utan snarare som egen reflexion. Tesen om rädslor och rationellt tänkande kommer från mig och kan egentligen ses som en svaghet i sammanhanget, det vet jag. Samtidigt vet jag att det är alldeles sant, då jag har mig själv och mitt eget liv som referens för tesen. Jag kan också föra upp på listan ett antal kollegor och lekmän som jag under åren har samtalat med i fråga om rädslor och annat.

Hur gick det till sist för Petrus? Ja, de som var rädda och ville skicka bort honom hade förstås rätt. De rationella tankarna är ju oftast de rätta. Petrus blev korsfäst. Men det sista som Petrus enligt Sienkiewicz sade och gjorde här i jordelivet var följande:

”Nu närmade sig soldaterna Petrus för att kläda av honom. Han hade stått böjd i bön, men nu rätade han på sig

och sträckte ut sin högra hand. Bödlarna stannade orörliga inför denna befallande gest. De troende vågade knappt andas, ty de trodde att aposteln ämnade tala. Djup tystnad rådde. Men Petrus stod där rak och majestätisk med utsträckt hand. Och så gjorde han korstecknet i sin dödsstund: -*Urbi et Orbi!* (Över staden och världen!)

Robert Södertun